

„Застава“ налази сваки дан двапут, а недељом сваког дана два пута, а недељом сваког дана два пута, а недељом сваког дана два пута.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

# ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

## Тајни смер патријарха Георгија.

Од особе, која је врло добро обавештена, добијам о патријарху Георгију овај извештај:

Патријарх Георгије тражи себи помоћника. И он је уверен да ће му синод изабрати епископа и то онога, који је патријарху Георгију у вољи. Али није то главна цел.

Патријарх Георгије осећа самоћу и он жели да крај војих дана проведе заједно са својим рођаком епископом темишварским. А уједно да га упуту и учврсти у наследство патријарашке столице.

Чим би био помоћник патријарху изабран, онда би дошао па и дуже време остао у карловачком двору епископ темишварски а епископа темишварског би управо замењивао нови владика по посвећењу.

Епископ Летић имао би да заклопи очи патријарху Георгију, он би имао да прими његов духовни тестамент.

Еле смрт Георгија I. не би нашла у патријаршији обичнога епископа посвећења, већ епископа са катедром, епископа кандидата за патријаршију.

Тада би се догодило, да би епископу темишварскоме администрација патријаршије као зрела крушка у крило пала. Младост темишварског епископа Георгија савијивала би се са младом Стратимировића, па би се поред тога истицала његова извешаност коју је стекао поред Георгија патријарха, његово познавање прилика целе митрополије, његова истрајност и дурашност, и његов докторат.

Но све је то — виес. Главна је: да уђе у посед. А римска пословица каже: Сретни су, који се налазе у поседу. То је што се изабра ваља и срећом што се неће испунити.

## Брз, тачан и савестан рад епархијске управе темишварске.

Кад ко погледа ону књижурину, коју је издала епархијска управа темишварска о своме раду, тај би мислио, да је и рад заиста био онакав, како је све то тамо лепо и красно изложено. Особито она „друга“ књига све крпци од „брзог, тачног и савестног“ рада. Но ко би можда хтео и да се увери какав је тај рад био, нека само обиђе оне општине, у којима нема законитих црквених управа, у којим нема сталних свештеника и учитеља, у којима уопште и нема свештеника или учитеља, — па ће одмах имати јасну слику благостања и напретка у дотичним општинама.

Овде ћемо да споменемо једну красну старатељску љубав, коју је немарношћу у-

казала славна темишварска у права двама српским православним општинама.

Српско место Иванда нема већ седам месеци свештеника. Онај, који је био, отишао је у Америку, а сада долази свештеник из Срп Ст. Мартона те једне недеље одслужи јутрење, а друге службу. У Ст. Мартону народ има суботом вечерње, а опет једне недеље јутрење а друге литургију. Тако то иде наизменце. И Ст. Мартон издаје читаву свештеничку плату, а и Иванда то чини, но ипак ни једна општина нема честитог поретка у богослужењу. У Иванди знамење даје цркве њак, па и Христов гроб је ове године удесио црквењак! Христову сарану није нико обавио, но Вакресењ је ипак обавио један свештеник из Темшваре, кога је епископ послао у последњем часу...

Тако је сада народ и у Иванди и у Ст. Мартону забаталио полагање цркве, да у тим општинама о богослужењу осим учитеља, два-три појца и две три бабе нема никога, а народ је до најновијег времена врло тачно и уредно полазио богослужења

Па онда још нешто. У Ст. Мартону је на Спасов-дан била црквена слава, а поп-Васа нити је литију носио око цркве нити је народу проповед држао, ал' је зато покрај српског народносног кандидата ипак гласао на туђина! Једно име више у читуљу свести...

Иванђани и Сентмартонци се редовно сваке недеље скупе око цркве, те чекају свештеника. Кад свештеника нема, а они лепо хајд' у бирт.

Народ се квари и пропада, а једино са нехата и немара више власти. Тако ће то трајати дотле, док се у селу не залеже какво наваренство, па онда може славна конзисторија задавати свештенству темате: „Шта је узрок, да наш народ одлази у Назарене?“...

И молило се и писало се, ишли су људи и самоме епископу, али помоћи нема. Народ се дигао, ал' господа седе. Увек добише по једно лепо — обећање...

У Ст. Мартону решила је црквена скупштина, да забрани своме свештенику администрације у Иванди, а Иванђани већ цркву хоће да затворе и у њу да не пуштају никога, док не добију сталног свештеника. Бидали би они већ одавно свештеника, али немају ни скупштине!

И молило се и писало се, да се обави реорганизација црквене скупштине, но ни одговора нема.

Народ је већ огорчен.

Сад има реч господин епископ и славна управа епархије темишварске!

Аз.

## Прилике у Угарској. Програм Векерлове владе.

У данашњој седници посланичке куће развио је министар председник владин програм. До сада смо добијали извештај само о првом делу Векерлова говора. Уз опћу пажњу целе куће рекао је министар-председник: „Ми смо примили владу, да бисмо очували уставност, опасли парламентарност и управу и све органе државног живота положили у домољубиве руке. Уз очување својих начела, свога политичког уверења ми смо се примили за даће, да подмиримо у првом реду државне потребе. Влада ће пре свега поднети предлог за индентитет, новаке и финансијско поравнање са Хрватском и Славонијом. Влада ће даље спровести изборну реформу — ако буде могуће — са гласањем по опћинама и новом поделом изборних срезова. Тиме је завршена задаћа владина. Ну зато, што је ова влада прелазна, ипак је не спречава ништа, да лечи просветни и економски живот у Угарској. Ми морамо спремити све у погледу осигурања аутономије жупанија и опћина. Побринућемо се, да спорна питања решавају независни судови; да се уреди материјалан положај државних и управних чиновника; да се стане на пут исељавању тиме, што би се створиле прилике за лакши живот народу; да се реши питање католичке аутономије; да се реши што пре питање конгруе; да се постепено задовољи наређењу XX. зак. чл од 1848. год.; да се ограничи оптерећивање порезом. При питањима народне наставе имаће влада увек на уму народно (мађарско) гледиште. Где се укаже потреба завешће се државна настава.“ Извештај даљег Векерлова говора још нисмо добијали. Ну и из овога се види, да се ова влада не мисли ограничити само на извршење оног задатка, који јој је у првом реду поверен. Она обраћа пажњу на још многа просветна, друштвена државна и економска питања. Упада у очи, да Векерле не говори о опћем изборном праву са тајним гласањем, него само о изборној реформи са гласањем по опћинама и новим заокружењем изборних срезова. Ово двоје последње, ако буде могуће. Из овога не видимо, у каквом правцу мисли влада да иведе ту изборну реформу. — Даље, и у овом програмном говору владином, као и у досадашњим владиним програмима, спомиње се уређење народне наставе у „народном“ правцу. Где буде потреба, завешће се државна настава, државне школе. Дакле опет стара песма. Дали мисли Векерлова влада да ступи и она са каквим „Берсевицијевим“ предлогом?

## Царинско питање Аустрије и Угарске.

Сукоб, који се пре две недеље затекао између угарске и аустријске владе због облика обнове економског поравнања и аутономне угарске царинске тарифе, јуче се завршио. Свршио се са победом угарске, а падом аустријске владе. Није могло да дође до споразума између влада и тада је краљ одлучио. Краљ је пристао, да се економски одношај између Аустрије и Угарске уреди не у облику трговачког и царинског савеза, него у облику трговачког и царинског уговора. Даље је дозволио, да угарско законодавство узакони аутономну царинску тарифу. Услед ове краљеве одлуке поднела је Хоенлоева влада оставку, коју је краљ већ и усвојио. Иако овај успех Векерлове владе неће за сада изазвати никакве стварне промене у аустро-угарској економској заједници, иако је ово само промена облика — ипак ова промена има значајне вредности. Овом променом учињен је краја аустро-угарском економском савезу и сада обе државе стоје једна према другој као странке, које по својој вољи склапају уговор. Аутономном угарском царинском тарифом испољена је самосталност Угарске. Обе ове промене — иако тек по облику — значе корак даље из заграда Аустријана.

## Хрватска и Славонија.

### Читуља свијести.

Један брат из једног среза нам на карти пише, да у његовом срезу нијесмо изнијели сва имена оних, који се обрुकаше код последњих избора. Знамо ми то, али с тога и замолисмо сваког пријатеља, да нам јави за такве.

Ево данас и опет неких вајних Срба и српских синова, који дадоше своје гласове за кандидате владиноце:

У мартиначком изборном срезу попови: чалмански Еђеније Ковиљак, мартиначки Станко Будим и зет му поп Микић, лађарачки Ђекић, кузмински Паја Борић.

У илочким срезу међу осталима поп Ђура Максимовић черевини, Лукић сусечки, Бронзић моховски. — У шидском срезу товарнички поп Јовић.

Не спомињемо оне, који не хтедоше доћи на биралиште, мада их то не може да брани. И њих ћемо запамтити.

Овдје је ред да мало зађемо и међу римокатоличке попове. У илочким срезу не дође ни један римокатолички свештеник да гласа за кандидата здружене хрватско-српске опозиције. Шта то значи? На против Хрвате Илочане грађане са похвалом истичемо на челу са Карловићем и Матковићем, да вршише своју дужност најодушевљеније. — У мартиначком срезу само је један римокатолички свештеник (чалмански), па и тај



оста за Голеш планином. У шидском срезу у већини својој гласоваше Хрвати за владиновца само капелани из Шида и Гибарца да доше свој глас за кандидата здружене опозиције. А ми смо чули за разматање многих тих свештеника и других Хрвата, како су они велики родољуби и — опозиционалци. Ми ово напомињемо, да управе хрватских опозиционих странака знају, на кога се могу и у будуће ослобити. Заједнички чистимо — из торине!

У мало од мношине свештеничких имена не заборависмо убијелити и два «грађанина» Србина, који се знају разматати својим Српством па и опозиционалством, па ипак дадоше гласове за владиновца: Стева Мојић из Бингуле и трговац Мариновић из Ердевика.

У шидском срезу Словаца са својим шидским свештеником извршили су своју дужност као прави родољуби.

Неки се љуте на ову нашу рубрику. Љуте се они, који радише како не ваља. Одобравају је они, који хоће да раде људски. Ми немамо другог судишта за оне, који радише и раде против народа. Ко неће да га жигосемо — нека окрене радити друштво, онако, како му се неће моћи приговорити.

## Пред избор барањског проте.

Мохач, 27. мај.

Сад већ стојимо на прагу избора мохачког проте и како смо поверљиво извештени имамо и кандидате. То су: Ст. Стратимировић катихета из Сомбора; Петар Весин из Сечуја; Јован Бешлић из Бате и Јован Пачариз из Сент-Андреје.

Како је „Застава“ врло разложно расправљала и нашим Барањцима на срце и душу метнула, какав нам подбајет за мохачког проту и малог владику у Барањи, налазим се и ја побуђен у тој ствари коју рећи, јер је то и превисше важна ствар за будућност мохачког среза. Наш народ не може баш све чути из уста својих пријатеља и за то јавна гласила као „Застава“ морају, хтела не хтеба донети искрен извештај, па ако кога и боли нек се лечи искреним „уштипцима“. Не бих узимао перо у руке да говорим у овој ствари, али баш прилике или како се каже неприлике ме гоне, да исправим унапред оне погрешке и але последице, које се могу при избору мохачког проте догодити; кад се већ догађају таки поступци које не могу прећутати.

До сада је говорено у јавности какав прота треба Барањи, али о кандидатима ни речи. Па ни сада се не бисмо лаћали тога посла, да зло не прети нашим Барањцима. Прво и прво морам споменути, да су неки у самој општини из својих личних интереса почели ствар мрсити. Стечај расписан и већ је истекао. Сетили се сада да има неких рачуна и дугова од по којног проте, које би пре избора требало уредити, па хоће да се прота још не бира. Могло би се из протинске плате оправити капела и парохијални стан и неке економске зграде. Напослетку на самој скупштини прочитано је писмо односно молба закупањеног кандидата Јована

Бешлића из Бате. Садржај молбе је у томе, да се закупњени Ј. Б. општини извештава, он се вели истом на епархијској скупштини 6. (19.) априла у Сент-Андреји уверио, да мохачки срез нема довољно (ваљда озбиљних као он) кандидата па ако општина мисли и жели какве олакшице или ако би се дало нови стецај расписати, он би се и више њих искао и дали прилику да бирају за проту кога желе. И да човек сад не пита: шта то значи? У седници је на то јавно Јован Стајевић рекао: па зашто се није г. Бешлић јавио до заказаног рока стецаја. Нас се то ништа не тиче и не можемо му ништа званично и озбиљно одговорити. На питање и молбу добар одговор, али одкуда сад он остаде ипак кандидат?

Дакле нашем новом конвенторијалцу беше први посао сам себе незаконито протурити за кандидата, мада је јавно општини писао да се на рок стецаја закаснио.

Мохачани један другог прате и вребају на улици и у седницама, па и они сви не одобравају тај поступак. А шта да кажемо тек за најновије дело неких Мохачана, који су заведени другима те су још за тога незаконитог кандидата преко доброг и ваљаног председника дали објаву званично на Спасово да ће им он (Ј. Бешлић) 13. (26.) маја доћи на вечер те да га свечано дочекају. Служба ће се раније служити, да може пре подне правити посете господи а после подне ратарима а ови му, што не кажу, руку обећати. Другим кандидатима спречили су ти исти долазити у додир с народом.

Но да нас сад ко запита: Избор вам је близу па који има највише изгледа? На то питање не бисмо знали одговорити. Но изнећемо ствар па ћемо ми запитати њега нека одговори. Све што ближе избору све је већа нервоза и трка. Наравно сваки тражи своје личне користи и гледа да свога протури, не гледа се ту на способност и спрему ни на општу корист. Неки се обећавају сваком кандидату, други опет незадовољни са свима кварили би избор, јер договлаче и буне не би ли дошло до процеса да се избор поквари. Но такве питам ја: шта је згрешио народ, шта сирота општина мохачка, која је жељна мира као озебао сунце? Зар још не беше доста тужакања и неслоге; докле ће трзати и дражити народ тај? Или зар мисле да се тако народ одржава ако га вечито трзимо и завађамо на странпутице и незаконитости? Па ко ту може имати највише изгледа?

Не браћо немојте небратски поступати са народом тим, мистите га. А избор пустите слободно свакоме на вољу. Нека сваки гласа по срцу, савести и убеђењу. Оставите да глас на рода изнађе глас сина Божијег. Тако браћо и до виђења о Ви дову.

2X2=4.

## Бачки страјк у Восни.

Читамо у „Српској Ријечи“ допис из Доње Тувле од 7. маја: Баци овдашње гимназије по

бунише се против директора Ајзлета. Од данас нема више предавања. Штрајку је повод неправедно поступање директора Ајзлета, који је предложио ђака Ђорђа Лазаревића на искључење из завода. И учитељски збор прими то објеручке и искључише га само за њеф г. Ајзлета. Ђаци, кад чуше да им је друг искључен, изиђоше у 11 сати из школе и похрлише сви према станици, гдје су очекивали долазак школског надзорника. На станици се скупих око 70 ђака и кад стиге воз, њих 8 ступише пред г. Немањина, школског надзорника и изјавише му своје жаде. Овај их лијепо прими и рече да ће одмах извидити. Са свију се страна захори бурно: Живио! Ђаци се потом у најбољем реду разиђоше.

## Нова српска земљорадничка задруга.

Одлуком кр. судбеног стола у Беловару од 12 маја 1906. број 2559. потврђена су правила новоосноване српске земљорадничке задруге у Граберју (удружења са неограниченом одговорношћу) и уписана је иста у трговачки регистар. У управном одбору су: Ђуро Милошевић, уједно председник задруге; Никола Брадић, заменик председника; за тим Стево Петковић и Симо Савић. Пословођа је Амвросије Поповић. — Желимо овој новој српској земљорадничкој задрузи сретан успех!

## Поп Гапоново имање.

Стране новине јављају као допуну после смакнућа Гапонова: — Отворена је каса у саф-депозиту у присуству државног тужиоца, поп Гапоновог адвоката Маргаљина, једног полицијског агента и директора банчине филијале. У каси су нашли два омота. У првом је било 14 хиљада и 500 рубаља, а у другом четрнаест банкнота по 1000 круна. — Даље је нађено у каси пуномоћство у облику завештања, којим се овлашћује нека госпођа Уздалева за наследника. Новац је уложен на име Ф. Ивановића Риблицког. Истоветност потписа је утврдила власт на основу једнога редовног пасоша, који је издат на име Риблицког од кијевске полиције, чим се најбоље утврђује његова шпијунска веза са тајном полицијом. Састављен је протокол, новац је пренет у другу касу, а кључеви су предати суду. И ако би 14 хиљада и 500 рубаља као друштвени новац требао припасти радничкој групи, којој је на челу био поп Гапон, ипак по завештању поп Гапоновом имао би припасти Уздалевој, с којом се поп Гапон у последње време упознао, а која живи у Триси, где се он код ње у стану чешће пута састајао са својим политичким једномисленицима. Не зна се, да ли ће руско правосудје њу призвати као наследницу Гапонову и предати јој новац — или ће донети какву другу пресуду.

## Курјаци лети.

У марамошким планинама тако су се размножили курјаци, да ево и лети нападају. Василије Русин, доњо-калочки становник, терао је са својом женом једну краву својој кући. На путу га сретну четир курјака и нападну на краву и на њега и жену. На његову срећу искрене шумар, који видећи разјарене звери где нападају, опали из пушке и једног на земљу обори. Остали се онда разбегну.

## Генерал Ноги брани Штеселеа.

Токијски дописник „Дел Телеграфа“, који лист излази у Лондону, износи у свом допису разговор, који је имао са генералом Ногијем, односно Штеселеа, храброг браниоца Порт-Артура. У Токију се разнео глас, да је Штеселе осуђен на смрт. Ноги је рекао да не одобрава оптужбу противу Штеселеа, јер је иста неоправдана, и држи, да је на против Штеселеа храбар витез и исврстан члан заповедник града био. По ономе што је у самоме Порт-Артуру разабрао, Штеселе је све могуће чинио, што се у опште чинити дало. Да се пред јапанским ратним судом његова оптужба налазила — они би га за цело ослободили. Даље је Ноги рекао, да је заједно са Тогом купио прилоге, да се у Порт-Артуру подигне споменик храбрим руским и јапанским војницима, који су код Порт-Артура пали.

## Леп пример.

Читамо у београдском листу „Самууправи“ ову вест: У школи трњанској (срез крајински) ученици (на броју 35) похватили су до данас равно 300 хиљада белих лептирова. — Заиста леп пример, на који би се могле и наше школе угледати, те у доколицы таманити те по воће штетне инсекте.

## В р е м е.

Према телеграфском извештају може се очекивати топло време с олујама.

## Брзојави „Застави“.

Стигли 16. маја.

## Прилике у Аустрији.

Веч. Намесник Куденхове био је на аудијенцији код краља. Говори се, да му није попуњено образовање владе. Хлумецки биће поново позван на аудијенцију. На конференцији странаčkih вођа све су странке, осим Велико-Немаца, закључиле, да се за сутра сазове седница посланичке куће. За овај закључак се јако агитује међу немачким посланицима. Многи посланици који су изабрани у делегацију, положили су мандате, да би изнудили нов избор. У посланичкој кући искипили су се многи посланици, да приморају да се одржи седница. Протестовали су, што је седница отказана. Затим су одржали седницу. За председника је изабран Праде. Расправљали су о политичком положају.

## Т р г о в и н а.

БУДИМПЕШТА, 29. маја 1906. — (Брзојавни извештај).

## Готова роба.

Разж прве каквоће 12 кр. 75 п. до 12 кр. 92 п.  
Разж средње каквоће 12 кр. 65 п. до 12 кр. 70 п.  
Јечам за храну 13 кр. 50 пот. до 14 кр. 50 пот.  
Јечам за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.  
Зоб прве каквоће 17 кр. 50 п. до 17 кр. 60 п.  
Зоб средње каквоће 17 кр. 20 п. до 17 кр. 40 п.  
Кукуруз домаћи 12 кр. 90 пот. до 13 кр. 15 п.

## Т е р м и н и.

Жито за мај 1906. 15 кр. 56 пот до 15 кр. 58 п.  
Жито за октобар 15 кр. 84 п. до 15 кр. 98 п.  
Разж за мај 1906. — кр. — пот. до — кр. — п.